

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ТРАНСКОРДОННОМУ РЕГІОНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

В.В. Борщевський, В.І. Волошин, Г.Я. Бабій

Досліджуються проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в українсько-польському транскордонному регіоні. Акцентується увага на неформальних інститутах впливу на формування інвестиційного потенціалу цього регіону. Доводиться переважно деструктивний вплив інституційного механізму на інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському прикордонні. Окреслюються бар'єри активізації інвестиційно-інноваційних процесів у сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі. Показано, що основний негативний вплив на інвестиційний клімат та інноваційний потенціал транскордонного регіону мають прикордонна торгівля й транскордонна трудова міграція. Вони обмежують інвестиційно-інноваційну активність та ускладнюють процес євроінтеграції прикордонних із Польщею регіонів України. Це зумовлено значним рівнем ілєгалізації транскордонних торговельних операцій і міграційних процесів. Відтак збільшення їх обсягів супроводжується зменшенням частки інновацій в економіці сусідніх із Польщею регіонів України: скорочуються витрати на НДР та капіталовкладення в інноваційну діяльність промислових підприємств, зменшується чисельність працівників, які виконують ці дослідження й розробки. Запропоновано заходи з подолання виявлених інституційних дисфункцій та організаційно-економічних бар'єрів у подальшому поглибленні євроінтеграції та наближенні України до ЄС. Першочергову увагу приділено необхідності впровадження інституційних основ креативної економіки в українсько-польському транскордонному регіоні. З цією метою пропонується посилити співпрацю органів місцевого самоврядування з науковими установами та інститутами громадянського суспільства щодо створення транскордонних інноваційних хабів, активізувати застосування міжсекторного партнерства для впровадження сучасних інструментів комерціалізації інновацій у межах всього українсько-польського транскордонного регіону.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, інвестиційний клімат, інноваційний потенціал, українсько-польський транскордонний регіон, європейська інтеграція.

Viktor Borshchevskiy, Volodymyr Voloshyn, Grygoriy Babiy

INVESTMENT AND INNOVATION
IN THE UKRAINIAN-POLISH TRANSBORDER REGION:
THE EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT

The problems of development of investment and innovation activity in the Ukrainian-Polish cross-border region are researching. Attention is focused on informal institutions of influence on the formation of investment potential of the trans-border region. Mainly destructive influence of the institutional mechanism on investment-innovation processes in the Ukrainian-Polish border is proved. The key barriers for intensification of investment-innovation processes in the neighboring border regions of Ukraine and Poland are outlining.

Борщевський Віктор Валентинович – доктор економічних наук, доцент, завідувач відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

Волошин Володимир Іванович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, директор Регіонального філіалу НІСД у м. Львові

Бабій Григорій Ярославович – магістр державного управління, директор Новояворівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа II ступеня – ліцей» Яворівської районної ради Львівської області

Negative impact of border trade and cross-border labor migration for the investment climate and innovative potential of the cross-border region have showed. This leads to a restriction of investment and innovation activity and complicates the process of European integration of the near-border regions of West Ukraine. This is due to the significant level of illegalization of cross-border trade operations and migration processes. As a result, in the process of increasing their volume, the share of innovations in the economy of neighboring with Poland regions of Ukraine is decreasing. In addition, there is a reduction of the cost for researching and development as for investment in the innovative activities of industrial enterprises. Also, there is a decrease of the number of employees involved in the implementation of research and development. The measures aimed for overcoming the identified institutional dysfunctions and organizational and economic barriers in the process of further deepening European integration and bringing Ukraine closer to the EU have proposed. For achievement of this target, cooperation between local authorities and academic institutions and civil society institutions aimed at creating cross-border innovation hubs is proposed. In particular, priority is given to the need to implement the institutional foundations of the creative economy in the Ukrainian-Polish transborder region. It is also proposed to intensify the use of cross-sectoral partnerships for implement modern tools of innovations commercialization in the all territory of Ukrainian-Polish transborder region.

Keywords: investment and innovation activity, investment climate, innovation potential, Ukrainian-Polish transborder region, European integration.

Постановка проблеми. Однією з основних проблем української економіки, яка не дозволяє забезпечувати достатніх темпів економічного зростання та обмежує потенціал європейської інтеграції нашої держави, є низький рівень інвестиційно-інноваційної активності бізнесу. Ця проблема відчувається особливо гостро в тих регіонах України, де переважають малі та середні підприємства. Зокрема, це стосується західних областей, які входять до складу українсько-польського транскордонного регіону.

Як наслідок, відбувається неефективне використання соціально-економічного потенціалу цих областей, а також погіршується інвестиційний клімат в усьому транскордонному регіоні загалом. Це унеможливує налагодження якісного трансферу технологій із Польщі та інших країн – членів ЄС в Україну, а також стимулює трудову міграцію з нашої держави за кордон, тим самим виснажуючи її соціально-економічний потенціал.

Вітчизняні науковці, зважаючи на актуальність цієї проблеми, проводили численні дослідження різних аспектів інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні та сусідніх країнах – членах ЄС в умовах європейської інтеграції, висвітлюючи результати у своїх публікаціях. Зокрема, це стосується наукових праць М. Вовканич [1], В. Засадко [6], Т. Мельниченко [8], Н. Сирочук [3], В. Рюль [4] та інших дослідників.

Водночас недостатня увага приділялася вивченню проблем інвестиційно-інноваційної діяльності в українсько-польському транскордонному регіоні, особливо тих, що стосуються вдосконалення інституційно-правових і суспільно-психологічних аспектів стимулювання цієї діяльності в умовах поглиблення європейської інтеграції.

Таким чином, метою публікації є аналіз інституційного та соціального середовища, яке має сприяти активізації інвестиційно-інноваційних

процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону під впливом євроінтеграційних змін, а також розробка рекомендацій для органів державної влади і місцевого самоврядування щодо нарощування потенціалу інноваційного розвитку прикордонних з ЄС регіонів України.

Вклад основного матеріалу. Досліджуючи особливості формування передумов для розвитку інвестиційного співробітництва між сусідніми прикордонними регіонами України та Польщі, а також окреслюючи основні чинники стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання в межах спільного транскордонного регіону, першочергову увагу слід приділити специфіці ведення українсько-польської прикордонної торгівлі і тенденціям поширення транскордонної трудової міграції з прикордонних областей України до прикордонних воєводств Польщі.

На жаль, доводиться констатувати, що велика кількість перетинів кордону учасниками «малого» прикордонного руху, котрі є основними суб'єктами прикордонної торгівлі в українсько-польському транскордонному регіоні, не спричиняє збільшення інвестицій у його економіку й не сприяє трансферу сучасних технологій із Польщі та інших країн – членів ЄС в Україну та впровадженню інновацій.

Зокрема, фахівці констатують: «Прикордонне населення, заробляючи порівняно легкі та великі контрабандні гроші, стає неспроможним до систематичної адекватної праці на виробництві. Це гальмує залучення інвестицій для розвитку територій... Інвестори не ризикують вкладати кошти у виробництво, яке не забезпечується кваліфікованою робочою силою. Адже не секрет, що молоді люди працювати за 1 000 грн у місяць не хочуть, отримуючи більші заробітки від контрабанди. Щоправда, ніхто не вираховує ризики цього сумнівного заробітку та шкоду для фізичного та психічного здоров'я, що спричиняє такий бізнес» [1].

Таблиця 1

«Малий» прикордонний рух в українсько-польському транскордонному регіоні в 2016 р.

Показники	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	За рік
Перетинів кордону поляками, млн осіб	0,5	0,6	0,7	0,5	2,3
Перетинів кордону українцями, млн осіб	4,9	5,3	4,9	5,3	20,4
у т. ч. «малий» прикордонний рух, млн осіб	2,8	2,8	1,7	2,5	9,8
Частка «малого» прикордонного руху, %	57,1	52,8	34,7	47,2	48,0

Джерело: складено за даними Головного статистичного управління Польщі (див.: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/ruch-graniczny-oraz-wydatki-cudzoziemcow-w-polsce-i-polakow-za-granica-w-iv-kwartale-2016-roku,13,14.html/>).

Як засвідчують офіційні статистичні дані польської сторони (в українській статистиці взагалі відсутній облік відповідних транскордонних операцій), у 2016 р. «малий» прикордонний рух пересічно становив близько половини всіх перетинів кордону між Україною та Польщею. При цьому поляки перетинали вказаний кордон у десять разів менше, ніж українці (табл. 1).

Треба зазначити, що, починаючи з 2009 р., коли було впроваджено режим «малого» прикордонного руху між Україною та Польщею, кількість його учасників щорічно зростала, досягнувши пікових значень у 2015 р. У 2016 р. відбулося

невелике зменшення (майже на 1 млн осіб, або на 8,4 %) числа тих, хто перетинав кордон. Це сталося через призупинення «малого» прикордонного руху в липні на період проведення саміту НАТО, в зв'язку з чим у III кварталі 2016 р. спостерігалось падіння кількості учасників цього руху на 1,3 млн осіб, або на понад 55 %, порівняно з III кварталом 2015 р.

Показовим є той факт, що разом зі зростанням обсягів «малого» прикордонного руху відбувається диференціація показників інноваційної діяльності по різні боки українсько-польського кордону, зокрема за величиною витрат на виконання

Таблиця 2

Порівняння показників інноваційної діяльності в українсько-польському транскордонному регіоні

Показники	Роки							
	2009		2011		2013		2015	
	Україна	Польща	Україна	Польща	Україна	Польща	Україна	Польща
Витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт, млн грн/млн злотих	315,8	484,9	362,5	920,2	365,5	1195,8	368,3	1642,6
Темп зростання, %	17,31	20,47	14,79	89,77	0,83	29,95	0,77	37,36
Витрати на інноваційну діяльність промислових підприємств, млн грн/млн злотих	705,3	1444,7	292,3	1568,3	478,4	1625,0	498,7	1970,8
Темп зростання, %	46,02	4,23	-58,56	8,56	63,67	3,62	4,24	21,28
Кількість працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок, осіб, усього	12705	10407	13067	13503	11534	14720	9715	15686
Темп зростання, %	-6,44	3,78	2,85	29,75	-11,73	9,01	-15,77	6,56
У т. ч. : – докторів наук, осіб	1115	1073	1130	1154	1070	1331	1043	1583
Темп зростання, %	-0,98	15,13	1,35	7,55	-5,31	15,34	-2,52	18,93
– кандидатів наук, осіб	5129	4108	5240	4236	4383	4234	4344	3982
Темп зростання, %	-0,92	5,14	2,16	3,12	-16,35	-0,05	-0,89	-5,95

Джерело: розраховано за даними статистичних управлінь Львівської, Закарпатської та Волинської областей України і Підкарпатського та Люблінського воєводства Польщі.

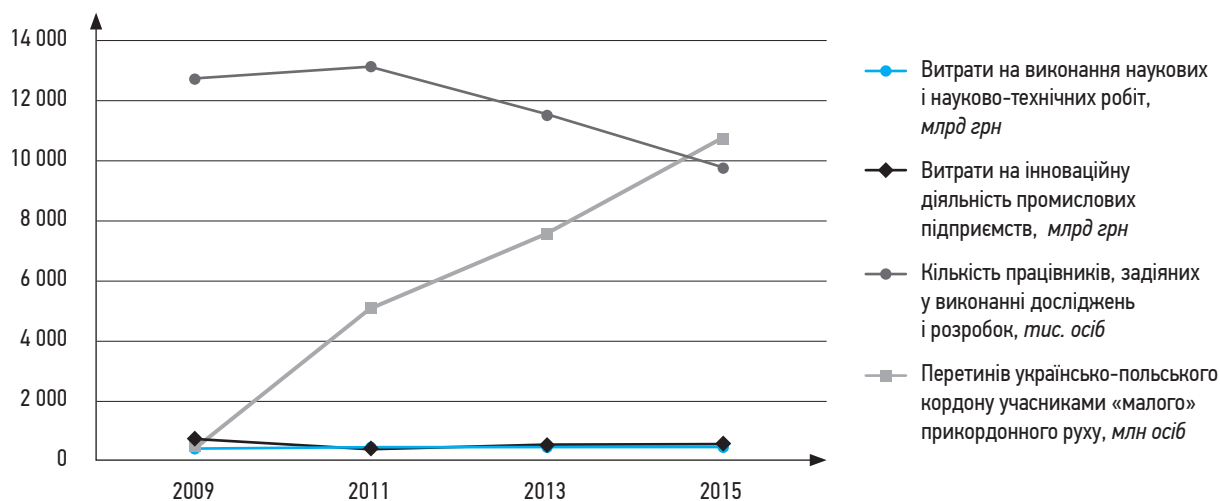

Рис. Окремі показники інноваційної діяльності у прикордонних із Польщею областях України на тлі учасників «малого» прикордонного руху впродовж 2009–2015 рр.

Джерело: розраховано за даними статистичних управлінь Львівської, Закарпатської та Волинської областей України і Підкарпатського та Люблінського воєводств Польщі.

наукових і науково-технічних робіт, витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств. Зменшилася також і чисельність працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок у прикордонних із Польщею областях України та в сусідніх із Україною воєводствах Польщі (табл. 2).

Так, на тлі неспинного зростання чисельності українських учасників «малого» прикордонного руху з Польщею спостерігається значне зменшення кількості працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок на території прикордонних із Польщею областей нашої держави, яке супроводжується скороченням темпів зростання витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт. За період функціонування «малого» прикордонного руху (2009–2015 рр.) сумарна чисельність дослідників у Львівській, Волинській і Закарпатській областях зменшилась із 12,7 тис. осіб до 9,7 тис. осіб, або майже на 25 %. За цей же відтинок часу витрати на інноваційну діяльність промислових підприємств в українській частині спільного з Польщею транскордонного регіону зменшилися на третину, або на 206,6 млн грн.

Водночас у сусідніх з Україною прикордонних воєводствах Польщі спостерігалось як збільшення обсягів витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт (на понад один мільярд злотих, або більше ніж у три рази), так і фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (на півмільярда злотих, або на одну третину).

Паралельно збільшувалася чисельність працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок у польській частині українсько-польського транскордонного регіону. Зокрема, загальна кількість

дослідників у Люблінському та Підкарпатському воєводствах Польщі зросла з 10,4 тис. осіб до 15,7 тис. осіб, або на 50 %. За рахунок цього відбулися помітні зрушення в структурі зайнятих у сфері досліджень і розробок в українсько-польському транскордонному регіоні. Так, якщо в 2009 р. із 23 тис. дослідників 55 % представляли українську сторону, а 45 % – польську, то вже у 2015 р. ця пропорція становила 60 на 40 % на користь польської сторони при загальній кількості дослідників 25,4 тис. осіб.

Прикордонні з Україною воєводства Польщі суттєво переважають сусідні із ними області нашої держави за показниками витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт, а також витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств. Як у першому, так і в другому випадку, показники збільшилися майже в 25 разів у доларовому еквіваленті станом на кінець 2015 р.

Динаміку описаних процесів можна зобразити на поданому вище *рисунку*.

Не менш показовими є тенденції до зростання обсягів транскордонної трудової міграції, яка супроводжується погіршенням інвестиційного клімату в прикордонних із Польщею областях України та зниженням їхнього інноваційного потенціалу розвитку.

Під час обстеження трудової міграції у 2012 р. було виявлено 1,2 млн осіб, або 3,4 % населення у віці 15–70 років, які працювали або шукали роботу за кордоном. Серед населення працездатного віку частка трудових мігрантів у цьому періоді становила 4,1 % (у 2008 р. – 5,1 %). Серед загальної кількості трудових мігрантів майже половину (48,5 %) складали короткострокові трудові мігранти,

понад третину – особи, що повернулись до України, і лише кожний сьомий трудовий мігрант працював за кордоном 12 місяців та більше.

Найвищою інтенсивність міграції є в західних областях нашої країни. Так, до 2014 р. близько 15 % від кількості всіх трудових мігрантів з України припадало на Польщу. Однак у 2014–2016 рр. частка українських трудових мігрантів у Польщі зросла у зв'язку з переорієнтацією частини міграційних потоків з Росії. Відтак, за даними Державної міграційної служби України, упродовж цього періоду спостерігається стабільне збільшення як чисельності подорожуючих до Польщі українців, так і вітчизняних трудових мігрантів, працевлаштованих у цій державі. Зокрема, у 2016 р. суб'єктами господарювання, що мають ліцензію з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, було працевлаштовано в Польщі 9,5 тис. осіб, або 12 % від загальної кількості наших співвітчизників, які виїхали працювати за кордон. Для порівняння: у 2015 р. відповідно 6,2 тис. осіб (8 %); у 2014 р. – 3,5 тис. осіб (4,4 %); у 2013 р. – 2,2 тис. осіб (2,6 %) [2, с. 48–49].

До основних негативних наслідків транскордонної трудової міграції для прикордонних із Польщею областей України можна віднести: втрату найпродуктивнішої частини робочої сили, зокрема молоді, науковців, висококваліфікованих фахівців; зниження рівня кваліфікації переважної частини трудових мігрантів, які здебільшого працюють не за спеціальністю; марнотратне витрачання коштів на підготовку фахівців, які реалізують свій трудовий потенціал і фахові навички за кордоном, створюючи там додаткову вартість; розпад сімей; поглиблення інституційних та суспільних проблем, зокрема виникнення проблеми «соціального сирітства» [3].

Вітчизняні дослідники також зазначають, що вдале працевлаштування одного трудового мігранта нерідко зумовлює міграцію багатьох його родичів і знайомих. Такий «ланцюговий» характер транскордонної трудової міграції збільшує її масштаби. У сільській місцевості дію цього чинника підсилюють розгалужені родинні зв'язки та груповий («бригадний») спосіб працевлаштування чоловіків, які серед трудових мігрантів кількісно переважають. Наявність масштабної транскордонної трудової міграції прямо свідчить про порушення соціалізації на рівні суспільства, яке виявляється в диспропорції між кількістю робочих місць та кількістю людей, які потребують роботи. Проблема ускладнює те, що переважна більшість українців працює за кордоном (а нерідко й перебуває) нелегально, що зумовлюється такими чинниками: відсутністю виваженої державної міграційної політики; складністю та відносно великою вартістю процедур, передбачених для легального працевлаштування за кордоном; квотуванням числа транскордонних трудових іммігрантів

у багатьох країнах; невідповідністю легального працевлаштування для роботодавців; низькою обізнаністю щодо ризиків незаконної чи нерегульованої трудової міграції [4].

Отже, трудова міграція в українсько-польському транскордонному регіоні здебільшого негативно впливає на розвиток процесів інвестиційно-інноваційного співробітництва. Не виправдовують себе й ті кошти, які спрямовуються трудовими мігрантами на батьківщину. Зазвичай вони не потрапляють у бізнес-сегмент, не кажучи вже про їх спрямування на реалізацію інвестиційних чи інноваційних проектів.

Так, згідно з інформацією Міжнародної організації з міграції в Україні, понад 70 % міжнародних переказів родичі трудових мігрантів витрачають на поточні побутові потреби, 26 % – на придбання товарів тривалого вжитку (у т. ч. купівлю імпортованих товарів довготривалого використання), і лише 3 % – на відкриття власного бізнесу [5].

Крім того, перекази трудових мігрантів негативно впливають на пропозицію робочої сили на регіональних ринках праці у прикордонних із Польщею областях України (у т. ч. з огляду на середньотривалу перспективу їхнього розвитку), тому що одержувачі цих переказів (члени домогосподарств трудових мігрантів, молодь) мають меншу вмотивованість щодо пошуку роботи. Особливо загрозливими є тенденції невмотивованості у працевлаштуванні, поширення стандартів утриманського способу життя у молодого покоління (дітей трудових мігрантів), які мали б становити основу економічно активного населення на найближчу перспективу. Вплив вищезазначених чинників призводить до посилення дисбалансу соціально-економічного розвитку регіонів [6].

Усе зазначене змушує шукати сучасні шляхи подолання означених проблем на основі впровадження дієвих інструментів нарощування інноваційного потенціалу прикордонних із ЄС регіонів України. Зокрема, на першочергову увагу заслуговує впровадження механізмів розвитку *креативної економіки*, яка на Європейському континенті набуває дедалі більшого значення. Наприклад, група експертів Світового економічного форуму в Давосі зазначає, що протягом останнього десятиліття креативна економіка «розглядається як нова модель зростання, яка передбачає відносно невеликі початкові інвестиції у „м'яку“ інфраструктуру» (передусім інфраструктуру знання або людський капітал, включно з інституціями, ідеями, культурними нормами, концептами і рішеннями) [7].

Хоча креативні індустрії існують сотні років, сам термін запропонували не так давно. Згідно із визначенням, до креативних індустрій відносять такі, що базуються на особистих навичках, креативності й таланті і передбачають отримання

прибутку завдяки створенню й використанню інтелектуальної власності. У Європі креативна економіка забезпечує робочими місцями близько 8,5 млн людей і становить 4,5 % ВВП ЄС. Це значна частина державної економіки, але в Україні, на жаль, цей сектор не розвинутий [8].

Креативна сфера Польщі, за даними Центрального статистичного офісу (а тут, як і в багатьох країнах ЄС, уведена система класифікації креативних підприємств), – це понад 145 тис. організацій і підприємств, значна частина з яких (понад 25 тис.) зосереджена у Варшаві. Значущими польськими креативними центрами є також міста Вроцлав, Гданськ, Лодзь і Познань. Із регіонів, окрім Великопольського і Мазовецького воєводств, виокремлюють Силезію. У країні зроблено ставку на такі напрями, як промисловий дизайн, фешн-індустрія та розробка ігор науково-технічної спеціалізації (*science gaming*) [9].

Водночас у прикордонних із Україною регіонах Східної Польщі розвиток креативної економіки поки що не набув достатнього поширення. Це означає, що в українсько-польському транскордонному регіоні існує значний потенціал активізації креативної економіки як одного з ключових напрямів стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів у руслі економічної політики ЄС.

Реалізація вказаного потенціалу має передусім орієнтуватися на суттєве скорочення частки людського капіталу, задіяного у сфері сировинної економіки, та переорієнтацію його на зайнятість в індустрії інновацій і творчих практик. Саме на це мають спрямовуватися переважні зусилля органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства по обидва боки кордону.

Заради досягнення кращого ефекту доцільно об'єднувати ресурси, які використовуються для виконання актуальних завдань з метою досягнення спільних цілей у сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі. При цьому слід максимально використовувати синергію транскордонної співпраці та потенціал реалізації інноваційних проектів у науково-освітній, інформаційно-комунікаційній, виробничо-технологічній і креативно-мистецькій сферах.

Наприклад, вагомий вплив на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у площині креативної економіки може мати формування мережі транскордонних інноваційно-освітніх центрів у межах українсько-польського транскордонного регіону. Зокрема, вони можуть локалізуватись як у великих містах (Люблін, Ряшів, Львів, Луцьк, Ужгород, Ковель, Дрогобич), так і в населених пунктах, розташованих поблизу кордону (Перемішль, Замосць, Хелм, Володимир-Волинський, Яворів, Хирів та ін.).

Такі центри здатні об'єднувати інтелектуальний потенціал навчально-освітніх закладів, наукових установ, громадських організацій, єврорегіонів, а також ділових кіл, у т. ч. бізнес-асоціацій і торгово-промислових палат. Їх основною метою має стати розроблення стратегій інноваційного розвитку економіки в українсько-польському транскордонному регіоні, а також виконання спрямованих на їх реалізацію завдань на основі підвищення якості людського та соціального капіталу.

Фінансування транскордонних інноваційно-освітніх центрів доцільно забезпечувати шляхом акумулювання коштів із трьох основних джерел: місцевих бюджетів (передусім бюджетів міст); програм міжнародної технічної допомоги (насамперед від ЄС); краудфандингу (зокрема, використовуючи потенціал державно-приватного партнерства).

Поряд з транскордонними інноваційно-освітніми центрами важливу роль у розвитку сучасних форм інвестиційно-інноваційної активності в українсько-польському транскордонному регіоні можуть відігравати платформи креативної економіки, створені за участі партнерів з України та Польщі із залученням фахівців з інших країн – членів ЄС. До таких платформ можна віднести транскордонні бізнес-інкубатори, інноваційні парки, центри творчості молоді тощо.

Наприклад, у Львові сьогодні реалізується відразу дві ініціативи, пов'язані з формуванням платформ для розвитку креативної економіки.

По-перше, створюється Парк науки та креативності, ідея якого була запозичена в польських партнерів. Парк складатиметься з різних конструкцій, які демонструватимуть переважно закони фізики: механіки, оптики, акустики тощо. Його завдання – розвиток не лише дітей, а й дорослих, а ще – приваблювати туристів. Після участі в проекті «Пітчінг соціальних проектів» група активістів уже отримала фінансування на першу інсталяцію від Британської Ради та Інституту суспільних ініціатив. Кошти підуть на виготовлення конструкції, а також афіші й інші способи популяризації цього парку [10].

По-друге, триває робота над створенням ще одного перспективного проекту. Він пов'язаний із розбудовою «Креативного кварталу» – нового багатофункціонального простору для підприємців, який має сприяти перетворенню Львова на *Smart City* – сучасне місто, комфортне для інновацій. Це буде великий інноваційний культурний хаб, який поєднає приблизно двадцять різноманітних проектів: стартап-бокси, коворкінги, антикафе, креативний ресторан, центр розвитку дітей, хакер-спейси, творчі майстерні, еко-парк, центр урбаністики тощо. Будуть проводитися

майстер-класи та лекції для всіх охочих. Міжнародні компанії отримають своє представництво у Львові, де зможуть якісно представити свої розробки. Окрім цього, «Креативний квартал» стане майданчиком для різноманітних культурних та освітніх подій, конференцій і фестивалів. Проект уже погодилися підтримати такі світові бренди, як *Intel*, *Microsoft* та *Hewlett-Packard* [11].

Важливою ланкою інституційного механізму реалізації описаних та аналогічних їм проектів, а також поширення цих проектів на весь трансграничний простір, є використання такого перспективного фінансового інструменту, як бюджети участі. Ці бюджети формуються за участю широкого представництва інститутів громадянського суспільства і дозволяють оптимізувати використання коштів місцевих бюджетів шляхом їх спрямування у справді пріоритетні напрями економічного розвитку. Крім того, завдяки бюджетам участі забезпечується вищий рівень інтересу підприємницького середовища до розбудови інституційної інфраструктури креативної економіки та інвестиційно-інноваційних процесів у межах усього трансграничного регіону.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи результати дослідження, слід зазначити, що пріоритетним напрямом активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в українсько-польському трансграничному регіоні з точки зору політики європейської інтеграції та сучасних інструментів її реалізації є системне впровадження елементів креативної економіки і поступове поширення її впливу на весь трансграничний простір. Це сприятиме підвищенню якості людського та соціального капіталу в сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі, трансферу інноваційних технологій, трансформації домінуючих на сьогодні форм економічної активності шляхом їх наближення до інноваційних стандартів ЄС, що в кінцевому підсумку забезпечить підвищення ефективності функціонування економіки українсько-польського трансграничного регіону та його конкурентоспроможності у континентальному та світовому вимірах.

Подальші дослідження в цьому напрямі можуть стосуватися розробки прикладних механізмів впровадження інститутів креативної економіки в українсько-польському трансграничному регіоні, а також наукового обґрунтування спільних прикладних програм розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності у сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі.

Список використаних джерел

1. Вовканич М. Малий прикордонний рух: виклики на відповідь Шенгену [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/Uzhg2007/21d.htm/>

2. Міграційний профіль України за 2016 рік. – К. : Державна міграційна служба України, 2017. – 98 с. – С. 48–49.

3. Сирочук Н. Міжнародна трудова міграція українців до країн Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.economy.kpi.ua/files/files/12_kpi_2014.doc/

4. Рюль В. Специфіка Закарпатської трансграничної трудової міграції та соціальних процесів, пов'язаних з нею [Електронний ресурс] // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. – 2012. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11999/1/СПЕЦИФІКА%20ЗАКАРПАТСЬКОЇ%20ТРАНСГРАДОННОЇ%20ТРУДОВОЇ%20МІГРАЦІЇ%20ТА%20СОЦІАЛЬНИХ%20ПРОЦЕСІВ.pdf/>

5. Українські заробітчани все частіше переказують гроші «цивілізовано», а не «автобусними переказами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goloskarpat.info/blog/suspilstvo/27653.html#ixzz2RqEo83LL/>

6. Засадо В. Щодо мінімізації негативних наслідків трудової міграції в Карпатському Євро регіоні [Електронний ресурс] : аналіт. записка / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1179/>

7. Скиба М. Креативна економіка в Європі. П'ять кроків для злету [Електронний ресурс]. – 2016. – 21 берез. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/03/21/209710/>

8. Мельниченко Т. Креативна економіка в Україні: перспективи та реальність [Електронний ресурс]. – 2015. – 1 жовт. – Режим доступу : <http://kyivmusiclabs.com/2015/10/01/креативна-економіка-в-україні-перспе/>

9. Скиба М. Креативна економіка в Європі. Ласкаво просимо у світ самостійного експериментування [Електронний ресурс]. – 2016. – 23 берез. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/03/23/209738/>

10. У Львові створюють першу інсталяцію парку науки і креативності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvemisto.tv/news/u_lvovi_stvoryuyut_pershу_instalyatsiyu_parku_nauky_i_kreatyvnosti_87891.html/

11. «Креативний квартал» – це «Дзига» 90-х [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zaxid.net/kreativniy_kvartal__tse_dzia_90h_n1382278/

References

1. Vovkanych, M. (2007). *Malyy prykordonnyy rukh: vyklyky na vidpovid Shenhenu* [Small border traffic: calls to the response of the Schengen]. *old.niss.gov.ua*. Retrieved from <http://old.niss.gov.ua/book/Uzhg2007/21d.htm/> [in Ukrainian].

2. *Mihratsiyniy profil Ukrainy za 2016 rik* [Migration profile of Ukraine for 2016]. (2017). Kyiv: State Migration Service of Ukraine, pp. 48–49 [in Ukrainian].

3. Syrochuk, N. (2014). *Mizhnarodna trudova mihratsiia ukrainsiv do krain Yevropeiskoho Soiuzu* [International labor migration of Ukrainians to the countries of the European Union]. *economy.kpi.ua*. Retrieved from www.economy.kpi.ua/files/files/12_kpi_2014.doc/ [in Ukrainian].

4. Riul, V. (2012). *Spetsyfika Zakarpatskoi transkordonnoi trudovoi mihratsii ta sotsialnykh protsesiv*, [in Ukrainian].

- poviazanykh z neiu [Specificity of Transcarpathian trans-border labor migration and social processes associated with it]. *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University*. *dspace.uzhnu.edu.ua*. Retrieved from <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11999/1/СПЕЦИФІКА%20ЗАКАРПАТСЬКОЇ%20ТРАНСКОРДОННОЇ%20ТРУДОВОЇ%20МІГРАЦІЇ%20ТА%20СОЦІАЛЬНИХ%20ПРОЦЕСІВ.pdf/> [in Ukrainian].
5. *Ukrainski zarobitchany vse chastishe perekazuiut hroshi «tsyvilizovano», a ne «avtobusnymy perekazamy» [Ukrainian laborers are increasingly transferring money «civilized» rather than «bus transfers»]*. (n.d.). *goloskarpat.info*. Retrieved from <http://goloskarpat.info/blog/suspilstvo/27653.html#ixzz2RqEo83Ll/> [in Ukrainian].
 6. Zasadko, V. (2013). Shchodo minimizatsii nehatyvnykh naslidkiv trudovoi mihratsii v Karpatskomu Yevrorehioni [About Minimizing the Negative Consequences of Labor Migration in the Carpathian Euroregion]. *niss.gov.ua*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1179/> [in Ukrainian].
 7. Skyba, M. (2016). Kreatyvna ekonomika v Yevropi. Piat krokiv dlia zletu [Creative economy in Europe. Five steps to take off]. *lifepravda.com.ua*. Retrieved from <https://lifepravda.com.ua/culture/2016/03/21/209710/> [in Ukrainian].
 8. Melnychenko, T. (2015). Kreatyvna ekonomika v Ukraini: perspektyvy ta realnist [Creative economy in Ukraine: prospects and reality]. *kyivmusiclabs.com*. Retrieved from <http://kyivmusiclabs.com/2015/10/01/kreatyvna-ekonomika-v-ukraini-perspe/> [in Ukrainian].
 9. Skyba, M. (2016). Kreatyvna ekonomika v Yevropi. Laskavo prosymo u svit samostiinoho eksperimentuvannia [Creative economy in Europe. Welcome to the world of independent experimentation]. *lifepravda.com.ua*. Retrieved from: <https://lifepravda.com.ua/culture/2016/03/23/209738/> [in Ukrainian].
 10. *U Lvovi stvoriuiut pershu instaliatsiiu parku nauky i kreatyvnosti [In Lviv, the first installation of the park of science and creativity is being created]*. (n.d.). *tvoemisto.tv*. Retrieved from http://tvoemisto.tv/news/u_lvovi_stvoryuyut_pershu_instalyatsiyu_parku_nauky_i_kreatyvnosti_87891.html/ [in Ukrainian].
 11. «Kreatyvnyi kvartal» – tse «Dzyha» 90-kh [«Creative Quarter» is «Dzyga» of the 90's]. (n.d.). *zaxid.net*. Retrieved from https://zaxid.net/kreativniy_kvartal__tse_dzia_90h_n1382278/ [in Ukrainian].